

НЕВТОМНИЙ ДОСЛІДНИК РІДНОГО СЛОВА

(до 95-річчя від дня народження Кирила Галаса)

Серед славетних учених, які в різний час працювали на кафедрі української мови Ужгородського національного університету, особливе місце належить кандидату філологічних наук, доцентві Кирилу Йосиповичу Галасу. Автор низки праць із топонімії Закарпаття, історик української мови, лексикограф, талановитий педагог і викладач, поет, публіцист – це все про нього.

Народився в селі Іза Хустського району Закарпатської області в багатодітній родині трударів у квітні 1921 року, коли пишним дивоквітом розцвітає весна, коли земля вмивається свіжими дощовими потоками.

Нелегко довелося простому селянському юнакові здобувати освіту. Та він упевнено долав усі труднощі. Навчався в Будапештському, завершив освіту в Ужгородському державному університеті, працював у школі, а ще з часу навчання в аспірантурі почав викладати в рідному виші. Стаж роботи в УжНУ починається з 1956 року.

У 1961 р. на спеціалізованій вченій раді Київського державного університету ім. Т. Шевченка успішно захистив кандидатську дисертацію «Топоніміка Закарпатської області УРСР (назви населених пунктів)». Науковим керівником К. Й. Галаса був Й. О. Дзендзелівський. Кирило Йосипович – його перший аспірант.

Вагомими стали новаторські праці К. Й. Галаса «Про деякі назви населених пунктів Закарпаття», «Українська топонімія Закарпаття в лінгвістичному аспекті» (1979). Колеги по кафедрі завжди відзначали високий професіоналізм, глибоку порядність, принциповість, чесність і справедливість ученого. Він самовіддано працював на кафедрі за покликом душі.

Одружився у вересні 1945 року. Дружина Василина Василівна працювала вчителем української мови та літератури, була поруч з ним упродовж усього життя, до останнього подиху. Разом вони виховали прекрасних синів – Ігоря й

Бориса. Борис Кирилович достойно продовжив справу батька – став викладачем, науковцем, захистивши кандидатську дисертацію.

Упродовж роботи на кафедрі української мови Ужгородського університету К. Й. Галас читав різні курси: історичної граматики, порівняльної граматики слов'янських мов, старослов'янської мови, сучасної української літературної мови, сербохорватської, чеської мов, а також спецкурси і спецсемінари.

Мені довелося слухати лекції Кирила Йосиповича. Він завжди вражав нас, студентів, своєю неперевершеною ерудицією. Чесно кажучи, ми навіть трохи побоювалися його. Та лише з часом зрозуміли, що боятися поважного вченого немає сенсу. Він допоможе, розтлумачить, повторить, додасть упевненості у собі завжди, за будь-яких обставин. Та ще й супроводить свої пояснення таким гумором, що зразу змінювався наш настрій. Його крилаті вислови були тоді у всіх на устах. На іспитах, заліках панувала надзвичайно доброзичлива атмосфера.

Пригадую глибокі наукові виступи Кирила Йосиповича на конференціях, наукових семінарах кафедри – вони були взірцем для всіх, хто їх слухав. Учений написав понад сто наукових розвідок. Вагомою є праця «Назва як мовна одиниця» (Ужгород, 1985). У ній учений уперше в україністиці переконливо обґрунтував необхідність назвознавства – окремого вчення про назву як мовну одиницю. Науку про творення назв учений пропонує іменувати назвотвором, а сам процес цього творення – назвотворенням. К. Й. Галас – один із укладачів відомого «Угорсько-українського словника» (1961). Його публікації є в авторитетних зарубіжних періодичних виданнях – польському журналі «Onomastica», у «Науковому збірнику Музею української культури в Свиднику», у журналах «Дукля», «Вопросы языкознания», а також у таких, як «Український історичний журнал», «Мовознавство», «Українська мова і література в школі» тощо. У співавторстві з П. М. Лизанцем він уклав «Посібник для практичних занять з історичної граматики української мови» (Ужгород, 1966). Перу К. Й. Галаса належить унікальний не тільки в

україністиці, а й у славистиці рукописний «Словник українських топонімів Закарпаття». К. Й. Галас був ученим секретарем спеціалізованої ради з захисту дисертацій із українського мовознавства, що діяла на філологічному факультеті нашого університету.

Кирило Йосипович понад усе любив свій рідний край, свою рідну мову, дослідженню якої присвятив своє життя. Він невтомно збирав і записував безцінний мовний матеріал. Не все вдалося реалізувати, бо невблаганна смерть перервала здійснення багатьох задумів. Та маю велику надію: те, що не вдалося здійснити знаному науковцеві, довершать його гідні спадкоємці – родина, колеги, всі ті, кому не байдужа доля отих вагомих напрацювань. Знаю, що вже багато зроблено і прийде час, коли наступні покоління студентів, викладачів будуть із величезним інтересом вивчати неоціненний науковий доробок відомого вченого.

Понад двадцять років немає, на жаль, з нами Кирила Йосиповича Галаса. Лише з фотопортрета на кафедрі спостерігаємо його мудрий погляд, як завжди, з легкою смішинкою. У щоденній праці зі студентами, у проведенні наукових досліджень ми маємо на кого рівнятися, маємо з кого брати приклад. Усвідомлюємо, скільки треба працювати над собою, щоб наблизитися до рівня справжнього науковця, викладача, яким був Кирило Йосипович Галас.

Наталія Венжинович,
доцент кафедри української мови
ДВНЗ «Ужгородський національний університет».